Tuomas Ojanen

5.5.2020

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

U 12/2020 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi eurooppalaisen hätätilasta aiheutuvien työttömyysriskien lieventämisen tilapäisen tukivälineen (SURE) perustamisesta covid-19-epidemian seurauksena (SURE-asetus)

Lähetin lausuntoni otsikkoasiasta perustuslakivaliokunnalle sunnuntaina 3.5 klo 15.41. Tämän jälkeen perustuslakivaliokunta lähetti lisäaineistoa – takaussopimusluonnoksen sekä kaksi kompromissiehdotusta asetusehdotuksesta - asiasta sunnuntaina 3.5 klo 19.48.

Totean, ettei tämä myöhemmin käyttööni toimitettu lisäaineisto nähdäkseni anna aihetta tarkistaa aiemmassa lausunnossani esittämääni.

Täsmennän kuitenkin aiemmassa lausunnossani oikeusperustasta esittämääni seuraavasti:

SURE-välineen tukena oleva takausjärjestely perustuu SEUT-sopimuksen 122 artiklan 1 kohtaan, kun taas lainajärjestelyn organisointi ja hallinta perustuu SEUT-sopimuksen 122 artiklan 2 kohtaan. Takausjärjestelyn perustamista SEUT 122.1 artiklaan perustellaan komission asetusehdotuksessa (2.4.2020) seuraavasti: ”SURE-välineestä annettavan taloudellisen avun taustalla oleva takausjärjestelmä, joka perustuu jäsenvaltioiden unionille suorittamiin vapaaehtoisiin rahoitusosuuksiin, perustuu SEUT-sopimuksen 122 artiklan 1 kohtaan. Tällainen toimi osoittaisi, että jäsenvaltiot vastaavat yhteisvastuun hengessä covid-19-epidemian aiheuttamaan ennenkokemattomaan taloudelliseen tilanteeseen aiheellisilla toimenpiteillä.”

Aiemmin lähettämässäni lausunnossa olen maininnut EU-tuomioistuimen tuomion asiassa *Pringle*, painottaen tuolloin tuomion kohtia 115-122, joissa linjataan SEUT 122 artiklan tulkintaa seuraavasti: Ensinnäkin tuomioistuin toteaa kohdassa 116 seuraavan: ”Koska SEUT 122 artiklan 1 kohta ei ole asianmukainen oikeudellinen perusta unionin jäsenvaltioille, joilla on tai joille uhkaa tulla vakavia rahoitusongelmia, mahdollisesti antamalle rahoitusavulle, EVM:n kaltaisen vakausmekanismin perustaminen ei loukkaa toimivaltaa, joka kyseisessä määräyksessä myönnetään neuvostolle.” Tuomion kohdasssa 118 taas todetaan, että ”…SEUT 122 artiklan kohteena on ainoastaan unionin myöntämä taloudellinen apu eikä jäsenvaltioiden myöntämä taloudellinen apu.” Tuomion kohdan 120 mukaan …”SEUT 122 artiklassa ei ole mitään, mikä osoittaisi, että ainoastaan unionilla on toimivalta myöntää taloudellista apua jäsenvaltiolle.”

Näistä SEUT 122 artiklan tulkintalinjauksista EU-tuomioistuin päätyi katsomaan asiassa *Pringle*, että ”…jäsenvaltiot voivat vapaasti perustaa EVM:n kaltaisen vakausmekanismin, kunhan kyseinen mekanismi toimii unionin oikeuden mukaisesti ja erityisesti unionin jäsenvaltioiden talouspolitiikan yhteensovittamisen alalla toteuttamien toimenpiteiden

mukaisesti (ks. tämän tuomion 68 ja 69 kohta). Kuten tämän tuomion 111–113 kohdasta ilmenee, EVM-sopimuksen 13 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan ja 4 kohdan tarkoituksena on varmistaa, että EVM:llä myönnetty rahoitusapu sopii yhteen tällaisten yhteensovittamistoimenpiteiden kanssa" ja että "SEUT 122 artikla ei ole esteenä sille, että jäsenvaltiot, joiden rahayksikkö on euro, tekevät EVM-sopimuksen kaltaisen sopimuksen, eikä sille, että ne ratifioivat sen." (tuomion kohdat 121 ja 122).

Nähdäkseni tuomioistuimen tulkintalinjaukset SEUT 122 artiklasta antavat perusteita katsoa, *ettei* takausjärjestely voisi perustuu SEUT-sopimuksen 122 artiklan 1 kohtaan, koska SEUT 122 artiklan kohteena on ainoastaan unionin myöntämä taloudellinen apu eikä jäsenvaltioiden myöntämä taloudellinen apu. Koska SEUT 122 artiklassa ei kuitenkaan ole mitään, mikä osoittaisi, että ainoastaan unionilla on toimivalta myöntää taloudellista apua jäsenvaltiolle, ja koska jäsenvaltiot voivat nähdäkseni osaltaan olla vapaasti perustamassa nyt käsillä olevaa takausjärjestelyä, kunhan kyseinen mekanismi toimii unionin oikeuden mukaisesti ja erityisesti unionin jäsenvaltioiden talouspolitiikan yhteensovittamisen alalla toteuttamien toimenpiteiden mukaisesti, en kuitennkaan näe EU-oikeudellista estettä asetusehdotukseen kiinteästi liittyvälle takaussopimukselle. Kysymys on lähinnä nyt siitä, onko syytä perustaa käsillä olevaa takausjärjestelyä SEUT 122 artiklan 1 kohtaan.

Helsingissä 5. päivänä toukokuuta 2020

Tuomas Ojanen

OTT, professori

Helsinki